

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:2016/75 (Siyasi Parti Mali Denetimi)

Karar Sayısı:2018/108

Karar Tarihi:8/11/2018

R.G. Tarih – Sayı:20/12/2018 - 30631

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Sosyalist Demokrasi Partisi 2015 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 31/5/2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle suç duyurusunda bulunulup bulunulmayacağı sorunu görüşülmüştür.

2. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde "*İller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesaplar, merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanır ve birleştirilir.*" denilmiş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da "*Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edildiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir.*" denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın Merkez Karar ve Yönetim Kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği ve birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. Sosyalist Demokrasi Partisi, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile genel merkez ve il örgütlerine ait kesin hesap cetvellerini 19/7/2016 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuş; dolayısıyla 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesindeki "*...Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar.*" amir hükmüne uymamıştır.

4. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde siyasi partilerin "*74 üncü madde hükümlerine aykırı hareket eden sorumluları hakkında, üç aydan altı aya kadar hafif hapis ve onbeş milyon liradan otuz milyon liraya kadar hafif para cezası verilir.*" denilmektedir.

5. 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesi hükümlerine aykırı hareket eden Parti sorumluları hakkında Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

6. Diğer taraftan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi parti teşkilat listesinde aktif görünmesine rağmen Sosyalist Demokrasi Partisinin teşkilatlanmış olduğu illerden bir ile ait 2015 yılı kesin hesabını göndermediği tespit edilmiştir.

7. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarına ait yerler partilerin kendilerine ait olabileceği gibi kiralık olarak da kullanılabilecektir. Şayet parti yetkililerine ait veya bunların kendilerinin kullandıkları yerlerde siyasi parti faaliyette bulunuyor ise bu takdirde kira sözleşmesi düzenlenerek isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

8. Ayrıca partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarının hayatın olağan akışı gereği kira, su, elektrik, posta, telefon, kırtasiye, tutulacak defterlerin satın alınması vb. birtakım genel yönetim giderlerini de yapması gerekir.

9. 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinin birinci fıkrasında, bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği; 70. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında, siyasi partilerin giderlerinin amaçlarına aykırı olamayacağı ve bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi parti tüzel kişiliği adına yapılacağı; 75. maddesinde, Anayasa Mahkemesinin kesin hesaplara ilişkin denetim yapma yetkisi ve bu denetimin usulü, 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde de 75. madde gereğince yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis ve altmış milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükümlere göre Parti yetkililerinin genel yönetim giderlerini kendi imkânlarıyla karşılamaları mümkün değildir. Parti yetkililerinin bu şekilde yapmış oldukları gider bedellerini Partiye bağış geliri olarak kaydetmek suretiyle Parti tüzel kişiliği adına hesaplara dâhil etmesi gerekir.

10. Yönetim giderlerinin hesaplarda görülmemesi kayıt dışı gelir ve gider oluşturulmuş olduğunu göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. ve 70. maddelerine aykırı davranılmış olmaktadır.

11. Mahkemeye bilgilerin istenen şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabin dışında gelir ve gider oluşturulması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olarak nitelendirildiğinden 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine istinaden gerekli işlemlerin yapılmasını temin için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

12. Bu itibarla Sosyalist Demokrasi Partisinin 2015 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Genel Merkeze ait kesin hesapların sunulması nedeniyle işin esasının incelenmesine,
- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir-gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren 30 gün süre verilmesine,
- Anayasa Mahkemesine bilgilerin istenen sürede verilmemesi nedeniyle Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,
- Anayasa Mahkemesine bilgilerin istenen şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabin dışında gelir ve gider yapılması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olarak nitelendirildiğinden Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

31/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

13. Sosyalist Demokrasi Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2015 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığı tarafından hazırlanıp Raportör Sadettin CEYHAN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Kanun'un ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

14. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerde Partinin 2015 yılı gelirler toplamının 55.366,76 TL, giderler toplamının 60.656,64 TL olduğu anlaşılmaktadır.

15. Partinin 2015 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu; bu hâliyle 2015 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak Parti gelir ve giderlerini belgelendirmemiştir.

16. 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinin birinci fıkrasında, bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği; 70. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında siyasi partilerin giderlerinin amaçlarına aykırı olamayacağı ve bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi parti tüzel kişiliği adına yapılacağı; 75. maddesinde, Anayasa Mahkemesinin kesin hesaplara ilişkin denetim yapma yetkisi ve bu denetimin usulü, 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde de 75. madde gereğince yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis ve altmış milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

17. Mahkemeye bilgilerin istendiği şekliyle verilmemesi, inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemlerden olduğundan dolayı 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine istinaden gerekli işlemlerin yapılmasını temin için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

18. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 5.122,76 TL olup bunun tamamı bağış gelirlerinden oluşmaktadır.

19. Parti 2015 yılı gelirlerini belgelendirmemiştir. 2820 sayılı Kanun'un "*Denetim*" başlıklı 75. maddesinin birinci fıkrasında Anayasa Mahkemesinin kesin hesaplara ait bilgilerin belgelendirilmesini siyasi partilerden her zaman isteyebileceği ifade edilmekte, "*Hazinece elkoyma*" başlıklı 76. maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında ise Kanun'un 69. maddesinde belirtilen esaslara aykırı olarak bir siyasi partinin tevsik edilmeyen kaynaklardan gelir sağladığının anlaşılması durumunda Anayasa Mahkemesi kararıyla bu gelirin Hazineye irat kaydedileceği ve belgelendirilmesi gerektiği hâlde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti mal varlığının Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye irat kaydedileceği hükümleri yer almaktadır.

20. Buna göre Genel Merkez kesin hesabında gösterilen ve tevsik edilmeyen 5.122,76 TL gelir karşılığı Parti mal varlığının Hazineye irat kaydedilmesi gerekir.

2. İl Örgütleri Gelirleri

21. Parti il örgütlerinin gelirleri toplamı 50.244,00 TL olup bunun tamamı bağış gelirlerinden oluşmaktadır.

22. İl örgütlerinin 2015 yılı kesin hesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

23. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 7.000,00 TL olup bunun tamamı kira giderlerinden oluşmaktadır.

24. Parti 2015 yılı giderlerini belgelendirmemiştir.

25. Genel Merkez kesin hesabında gösterilen ancak 2820 sayılı Kanun'un 75. maddesi hükümlerine aykırı olarak belgelendirilmeyen 7.000,00 TL gider karşılığı Parti mal varlığının Hazineye irat kaydedilmesi gerekir.

2. İl Örgütleri Giderleri

26. Parti il örgütlerinin giderleri 53.656,64 TL olup bunun 659,43 TL'si basın yayın giderlerinden, 366,99 TL'si kırtasiye ve büro giderlerinden, 92,10 TL'si haberleşme giderlerinden, 2.082,77 TL'si taşıma giderlerinden, 222,10 TL'si tanıtım propaganda giderlerinden, 47.881,57 TL'si kira giderlerinden, 530,59 TL'si temsil ve ağırlama giderlerinden, 1.821,09 TL'si ısınma, aydınlatma, temizlik giderlerinden oluşmaktadır.

27. İl örgütlerinin 2015 yılı kesin hesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

28. Partinin 2015 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Sosyalist Demokrasi Partisinin 2015 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir-gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterlerin gönderilmemesinden dolayı Parti sorumluları hakkında 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine istinaden gerekli işlemlerin yapılmasını teminen Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Partinin 2015 yılı kesin hesabında gösterilen ve belgelendirilmeyen 5.122,76 TL gelir ile 7.000,00 TL gider olmak üzere toplam 12.122,76 TL Parti mal varlığının 2820 sayılı Kanun'un 75. ve 76. maddesi uyarınca Hazineye irat kaydedilmesine,

C. Partinin 2015 yılı kesin hesabında gösterilen 55.366,76 TL gelir ve 60.656,64 TL giderin, Hazineye irat kaydedilenler dışında kalan bölümünün eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğuna,

8/11/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Başkanvekili

Esas Sayısı:2016/75 (Siyasi Parti Mali Denetimi)

Karar Sayısı:2018/108

Zühtü ARSLAN

Burhan ÜSTÜN

Engin YILDIRIM

Üye

Üye

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Serruh KALELİ

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Üye

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Üye

Üye

Üye

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Üye

Üye

Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ